

**ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2012**

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 15/06/2012

ΒΑΘΜΟΣ: \_\_\_\_\_

ΟΛΟΓΓΡΑΦΩΣ: \_\_\_\_\_

ΤΑΞΗ: Α'

ΧΡΟΝΟΣ: 2 ΩΡΕΣ

ΥΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗ: \_\_\_\_\_

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: \_\_\_\_\_ ΤΜΗΜΑ: \_\_\_\_ Αρ. \_\_\_\_

**Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από έξι (6) σελίδες  
Όλες οι ερωτήσεις να απαντηθούν στα φύλλα εξέτασης**

**Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δύο (2) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και όλα τα ερωτήματα.**

**ΜΕΡΟΣ Α' ΓΛΩΣΣΑ**

**(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)**

**ΚΕΙΜΕΝΟ 1 (διασκευή)**

**Οι Σχέσεις των Συνομηλίκων στη Διάρκεια της Εφηβικής Ηλικίας**

[...] Οι έφηβοι σταδιακά αποδεσμεύονται από τον οικογενειακό κύκλο και γίνονται πιο ανεξάρτητοι. Όμως, δεν θέλουν να γίνουν μοναχικά άτομα. Επιδιώκουν να έχουν παρέες με τις οποίες θα μοιράζονται τις ίδιες δραστηριότητες. Στην περίπτωση αυτή, οι φίλοι αντικαθιστούν, ως σύντροφοι, μερικώς, τους γονείς και τα αδέλφια.

[...] Στη διάρκεια ιδιαίτερων συζητήσεων, οι καλύτεροι φίλοι παρέχουν πρακτικές συμβουλές και συναισθηματική στήριξη ο ένας στον άλλον. Η υποστήριξη των φίλων ανεβάζει την αυτοεκτίμηση των εφήβων και βελτιώνει την ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν καταστάσεις ψυχικής έντασης. Οι εμπιστευτικές συζητήσεις, κατά τις οποίες ένας φίλος μοιράζεται προσωπικές πληροφορίες, δίνουν επίσης στον έφηβο την ευκαιρία για καλύτερη κατανόηση του άλλου, καθώς και μία διευρυμένη προοπτική του κόσμου.

Η οικειότητα, όμως, δεν είναι το μόνο σημαντικό χαρακτηριστικό μιας υποστηρικτικής φιλίας. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η προκοινωνική συμπεριφορά, η οποία περιλαμβάνει βοήθεια, συμμετοχή και στήριξη του αλλού. Επίσης, μέρος μιας καλής φιλίας είναι και η τόνωση της αυτοεκτίμησης. Οι φίλοι τονώνουν την αυτοεκτίμηση των εφήβων, επαινώντας τους για τις επιτυχίες τους ή ενθαρρύνοντάς τους, όταν αισθάνονται άσχημα για κάτι. Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τους εφήβους, καθώς διαμορφώνουν την ταυτότητά τους και αναπτύσσουν μια ξεχωριστή αντίληψη για τους εαυτούς τους.

Ένα χαρακτηριστικό της υποστηρικτικής φιλίας είναι η αφοσίωση. Ανεπίσημα, οι έφηβοι περιμένουν τους φίλους τους να φέρονται ως φίλοι, όταν έχουν γύρω τους άλλους ανθρώπους. Να τους υποστηρίζουν όταν μαλώνουν με συνομηλίκους, και να μη τους εγκαταλείπουν.

Τα χαρακτηριστικά της υποστηρικτικής φιλίας εξηγούν γιατί αυτές οι φιλίες είναι τόσο σημαντικές για τους εφήβους. Η εξέλιξη των εφήβων πρέπει να ενισχύεται από φίλους που μιλούν με αυτούς για τις χαρές και τις λύπες τους, που τους βοηθούν όταν έχουν ανάγκη, που τους ενθαρρύνουν και είναι πιστοί.

Οι έφηβοι που έχουν φιλίες υποστήριξης έχουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση, καλύτερη ψυχική υγεία, και λιγότερα συναισθηματικά προβλήματα. Στις σχέσεις τους με τους άλλους είναι πιο γενναιόδωροι και περισσότερο εξυπηρετικοί. Έχουν, επίσης, πιο θετική στάση απέναντι στο σχολείο και υψηλότερα επίπεδα σχολικής επιτυχίας.

[www.pi-schools.gr/lessons/religios/gymnasio/.../kioulanis\\_psixolog.doc](http://www.pi-schools.gr/lessons/religios/gymnasio/.../kioulanis_psixolog.doc) 13/9/11

## ΚΕΙΜΕΝΟ 2 (διασκευή)

Οι φιλίες των παιδιών

23 Απρ 2010, 11:22

Διεπιστημονική ομάδα του ΚΕΔΔΥ νομού Ευρυτανίας Αρ.Φύλ. 388/21-4-10

[...] Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στις φιλικές σχέσεις υπάρχουν πιθανές αρνητικές συνέπειες και ενδέχεται να προσφέρουν λιγοστά ευεργετικά αποτελέσματα στους μετέχοντες ή και να έχουν αρνητική επίδραση. Γι' αυτό θα μπορούσαμε να εστιαστούμε στην ποιότητα της φιλίας.

Όλες οι φιλικές σχέσεις δεν μπορούν να είναι ίδιες. Ακριβώς όπως διαφέρουν οι προσωπικότητες των συμμετεχόντων, με τον ίδιο τρόπο διαφέρει και η ποιότητα της φιλικής σχέσης που έχουν. Τα βασικότερα κοινά στοιχεία είναι: συντροφικότητα, οικειότητα (που περιγράφεται ως «εγγύτητα» ή «διάθεση να ανοιχτώ στον άλλο»), σύγκρουση και αντιζηλία.

Όταν η φιλία στην παιδική ηλικία είναι «κακής ποιότητας» (δηλαδή χαρακτηρίζεται από σύγκρουση και αντιζηλία) συνδέεται με συναισθήματα μοναξιάς και κοινωνικής δυσανεμίας. Επίσης, η ποιότητα φιλίας συνδέεται με την αυτοεκτίμηση των συμμετεχόντων και με τη σχολική προσαρμογή. Οι μαθητές που οι φιλικές τους σχέσεις χαρακτηρίζονται από θετικά χαρακτηριστικά (δηλαδή αλληλοβοήθεια, συντροφικότητα και οικειότητα) έχουν υψηλότερη αυτοεκτίμηση και επενδύουν περισσότερο στη σχολική μάθηση απ' ό,τι μαθητές με φιλίες που χαρακτηρίζονται κατά κύριο λόγο από αρνητικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον οι μαθητές με κακή ποιότητα φιλίας είναι περισσότερο διαταρακτικοί (κάνουν φασαρία, δεν προσέχουν, δημιουργούν προβλήματα) στο σχολείο απ' ό,τι οι συμμαθητές τους με καλή ποιότητα φιλίας. Χρησιμοποιούν ένα τρόπο αλληλεπίδρασης που χαρακτηρίζεται από συγκρούσεις, τσακωμούς και πειράγματα.

Μπορούμε να υποστηρίξουμε την υπόθεση ότι οι φιλικές σχέσεις δεν είναι πάντα επωφελείς για τα παιδιά. Ορισμένες φιλικές σχέσεις ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις. [...] Η προσωπικότητα του παιδιού ενδέχεται να εξηγεί γιατί η συγκεκριμένη φιλική σχέση λειτουργεί ως επιβαρυντικός παράγοντας για το συγκεκριμένο παιδί. Για παράδειγμα παιδιά και έφηβοι που εμπλέκονται σε παραπτωματικές ή αντικοινωνικές συμπεριφορές συνήθως έλκονται από άτομα με παρόμοια χαρακτηριστικά. Από όσα αναφέρθηκαν γίνεται φανερό ότι οι φιλικές

σχέσεις των παιδιών με τους συνομηλίκους τους παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνικής επάρκειας, δηλαδή στην ανάπτυξη και ενίσχυση όλων εκείνων των δεξιοτήτων οι οποίες οδηγούν σε επιτυχή κοινωνική λειτουργία.

Οι φιλικές σχέσεις προετοιμάζουν το έδαφος για τα άλλα είδη σχέσεων που αναπτύσσει το άτομο και, ειδικότερα, αποτελούν το πρότυπο των στενών διαπροσωπικών σχέσεων που θα δημιουργήσει το άτομο αργότερα στη ζωή του.

<http://www.evrytanika.com/article.php?id=4483>

### **Ερωτήσεις διερεύνησης των κειμένων:**

1. Να εξετάσεις το επικοινωνιακό πλαίσιο των δύο κειμένων και να καταγράψεις:

- α) Πομπός (όπου σημειώνεται)
- β) Κειμενικό είδος
- γ) Πηγή
- δ) Σκοπός επικοινωνίας

(2,5 μονάδες)

2. Στα κείμενα παρουσιάζονται οι φιλικές σχέσεις με διαφορετικό τρόπο. Να γράψεις **δύο (2) θετικά** και **δύο (2) αρνητικά** στοιχεία των φιλικών σχέσεων που φαίνονται μέσα από τις απόψεις των συγγραφέων.

(2 μονάδες)

3. Στα δύο κείμενα χρησιμοποιείται κυρίως ο Ενεστώτας. Να γράψεις **μία (1) φράση** από **κάθε κείμενο** που να δηλώνει τον Ενεστώτα και να δικαιολογήσεις γιατί χρησιμοποιήθηκε αυτός ο χρόνος.

(1 μονάδα)

4. Αφού μελετήσεις τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας οργανώνει την **τρίτη** και **τέταρτη** παράγραφο του κειμένου **ένα (1)**, να γράψεις τη θεματική πρόταση των παραγράφων.

(0,5 μονάδα)

### **Παραγωγή λόγου**

(8 μονάδες)

**«Η φιλία βελτιώνει την ευτυχία και μειώνει τη δυστυχία με το να διπλασιάζει τη χαρά μας και να διαιρεί τη στεναχώρια μας».**

Με βάση την πιο πάνω φράση και τις απόψεις που εκφράζονται στα δύο κείμενα, να αναπτύξεις τις σκέψεις σου για τη σημασία της φιλίας στη ζωή σου.

(200 περίπου λέξεις)

**I. ΚΕΙΜΕΝΑ**

| <p><b>A. Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Ο Χάρος μαύρα 'φόρησεν, μαύρον καβαλλιτζεύκει,<br/> χρυσόν σπαθίν εξώστηκεν τζαι πά' στο παναῦριν.<br/> Δικλά 'πό 'τζει, δικλά 'πό δα, θωρεί έναν περβόλιν,<br/> τζαι ήσαν άρκοντες πολλοί τραπεζοκαθισμένοι.<br/> Σαν είδασιν τον Χάρονταν, στέκουνται τζαι λαλούν του:<br/> - «Καλώς ήρτεν ο Χάροντας να φά' να πιεί μιτά μας,<br/> να φάει άγριν του λαού, να φά' οφτόν περτίτζιν,<br/> να φά' αρκοτζεράμιον, που τρων αντρειωμένοι,<br/> να πκiei γλυκόποτον κρασίν, που πίννουν φημισμένοι,<br/> τζαι που το πίννουν άρωστοι τζαι βρέθουνται γιαμμένοι»<br/> Τζαι πολοάται ο Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί τους:<br/> - «Εν ήρτα 'γιώ ο Χάροντας να φά', να πκιώ μιτά σας<br/> παρά 'ρτα γιω ο Χάροντας να πάρω τον καλόν σας».<br/> - «Παρακαλούμεν, Χάροντα, πκοιός είναι ο καλός μας;»<br/> - «Έναν κοντόν κοντούτσικον τζαι χαμηλοβρακάτον,<br/> ένι τζαι αναρκοδόντικον τζαι λλίον μουστακάτον».<br/> Τζει που τ' ακούει ο Διγενής, αρκώθην τζι' εθυμώθην,<br/> τζι' επολογήθην Διγενής του Χάροντα τζαι λέει:<br/> - «Αν με νιτζήσεις, Χάροντα, έπαρε την ψυσήν μου,<br/> αν σε νιτζήσω, Χάροντα, χάρισ' μου την ζωήν μου».<br/> Σερκές, σερκές επκιάστηκαν τζι επήαν στην παλιώστραν<br/> τζαι τζει χαμαί παλιώννασιν τρία ημερονύχτια.<br/> Τζει πόπκιαννεν ο Χάροντας τα γαίματα 'πιτούσαν,<br/> τζει πόπκιαννεν ο Διγενής τα κόκκαλα ελειούσαν.<br/> Στα τρία ημερονύχτια ο Διγενής νικά τον.<br/> Τζι επολογήθην Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί του:<br/> - «Αλαβροπκιάσ' με, Διγενή, να σε αλαβροπκιάσω».<br/> Αλαβροπκιάνν' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάνν' ο Χάρος,<br/> θυμώννεται τζι' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάννει Χάρον.<br/> Τζι' ήρτεν φωνή 'που τον Θεόν τζι ένας ατός εγίνην,<br/> ατός χρυσός ολόχρυσος βκαίννει στην τζεφαλήν του<br/> τζι' έσκαφτεν με τα νύσια του να βκάλει την ψυσήν του.<br/> Τζι' ο Διγενής ψυχομασεί σε σίερα παλάδκια,<br/> σε σίερα παπλώματα, σε σίερα κρεβάδκια.</p> |
| <p><b>Λεξιλόγιο</b></p> <p><b>μαύρον:</b> στα δημοτικά τραγούδια το άλογο<br/> <b>δικλά:</b> κοιτάζει, παρατηρεί<br/> <b>άγριν:</b> το τρυφερό κρέας του λαγού<br/> <b>οφτόν περτίτζιν:</b> περδίκι ψητό στο φούρνο (εκλεκτός μεζές από κυνήγι)<br/> <b>αρκοτζεράμιον:</b> αγριοκρέμμυδο<br/> <b>γιαμμένοι:</b> υγιείς</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

**χαμηλοβρακάτος:** αυτός που φορά μακριά βράκα, η οποία φτάνει χαμηλά στα πόδια  
**αναρκοδόντικον:** με αραιά δόντια  
**αρκώθην:** αγρίεψε  
**σερκές:** χεριές  
**παλιώστρα:** παλαιίστρα  
**παλιώννω:** παλεύω  
**αλαβροπκιάσ' με:** πιάσε με ελαφριά  
**σίερα:** σιδερένια

### ***B. Του Μπουκουβάλα***

*Το τι 'ναι ο αχός που γίνεται κι η ταραχή η μεγάλη;  
 Μήνα βουβάλια σφάζονται, μήνα θηριά μαλώνουν;  
 Κι ουδέ βουβάλια σφάζονται, κι ουδέ θηριά μαλώνουν,  
 ο Μπουκουβάλας πολεμάει με χίλιους πεντακόσιους,  
 στην μέση του Κεράσοβου και στην Καινούρια Χώρα.*

*Ξανθή κόρη εχούγιαξεν από το παραθύρι  
 «Πάψε, Γιάννη μ', τον πόλεμο, και πάψε τα ντουφέκια,  
 να κατακάτσει ο κουρνιαχτός, να σηκωθεί η αντάρα,  
 να μετρηθεί τ' ασκέρι σου, να ιδούμε πόσοι λείπουν.»  
 Μετριούνται οι Τούρκοι τρεις βολές και λείπουν πεντακόσιοι·  
 μετριούνται τα κλεφτόπουλα και λείπουν τρεις νομάτοι.*

#### **Λεξιλόγιο**

**βουβάλια:** κάθε μεγαλόσωμο βοοειδές ζώο με τρίχωμα κοντό και αραιό και μεγάλα, κέρατα. Ζει κυρίως στην Αφρική και στην Ασία  
**ξανθή κόρη:** συνηθισμένο θέμα (μοτίβο) των δημοτικών τραγουδιών· δεν πρόκειται για πραγματικό πρόσωπο  
**εχούγιαξε:** φώναξε  
**κουρνιαχτός:** σκόνη  
**ασκέρι:** στρατός  
**βολές:** φορές  
**νομάτοι:** άτομα, άνθρωποι

## **II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ**

**Να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αφού μελετήσεις και αντιπαραβάλεις τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που σου δίνονται πιο πάνω:**

**1.** Από τα είδη των δημοτικών τραγουδιών που βρίσκονται στην παρένθεση να γράψεις αυτό που ταιριάζει στο τραγούδι «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα».

(παραλογή, κλέφτικο, ακριτικό, ξενιτιάς)

**(1 μονάδα)**

2. Να εντοπίσεις, από την άποψη του **ρυθμού** και της **μορφής** των στίχων, **τέσσερα (4)** χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δημοτικής ποίησης και να καταγράψεις τους στίχους που τα δηλώνουν.

(2 μονάδες)

3. α) Ποιοι συγκρούονται και με ποιους στο κάθε δημοτικό τραγούδι;

β) Να εντοπίσεις και να γράψεις **ένα (1)** στοιχείο παλικάριας/γενναιότητας των πρωταγωνιστών από κάθε τραγούδι.

(2 μονάδες)

4. Να εντοπίσεις και να γράψεις **δύο (2)** διαφορές ως προς τη σύγκρουση/μάχη των αντιπάλων στα δύο τραγούδια.

(1 μονάδα)

**Οι εισηγητές:**

Ιωάννου Λουκάς Β.Δ.

Ιωάννου Ανδρέας

Αργυρού Θεοδώρα

Παπακυπριανού Κωνσταντίνα

Νικολάου Παναγιώτα

Φάντη Χρύσω

**Η Διευθύντρια**

Λουκία Παύλου